

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ**του δευτέρου πρωτοκόλλου της σύμβασης για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων**

(Κείμενο που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 12 Μαρτίου 1999)

(1999/C 91/02)

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τη σύμβαση περί της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατήρτισε το Συμβούλιο και υπέγραψαν οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών στις 26 Ιουλίου 1995⁽¹⁾. Η σύμβαση αυτή (εφεξής καλούμενη «σύμβαση» ή «σύμβαση περί απάτης») αποτελεί την πρώτη συμφωνία βάσει του τίτλου VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ρυθμίζει τα της απάτης εις βάρος του προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Καταρτίστηκε ένα πρώτο πρωτόκολλο της σύμβασης το οποίο υπογράφηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 1996⁽²⁾. Κύριο θέμα του πρωτοκόλλου αυτού είναι οι πράξεις δωροδοκίας στις οποίες συμμετέχουν εθνικοί και κοινοτικοί υπάλληλοι και οι οποίες προκαλούν ή είναι ικανές να προκαλέσουν ζημία στα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το πρωτόκολλο αυτό θα καλείται στο εξής «πρώτο πρωτόκολλο» ή «πρωτόκολλο περί δωροδοκίας». Το πρωτόκολλο περί της ερμηνείας της σύμβασης περί της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, διά προδικαστικών αποφάσεων του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, καταρτίστηκε και υπεγράφη στις 29 Νοεμβρίου 1996⁽³⁾. Το πρωτόκολλο αυτό παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να δεχθούν διά δηλώσεως κατά την υπογραφή του ή οποτεδήποτε ύστερα από αυτήν, την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να εκδίδει προδικαστικές αποφάσεις σχετικά με την ερμηνεία της σύμβασης και του πρώτου πρωτοκόλλου.

Παράλληλα με την κατάρτιση των ως άνω νομοθετημάτων βάσει του τίτλου VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θέσπισε δύο νομοθετήματα εξαιρετικού ενδιαφέροντος στον τομέα αυτόν. Πρόκειται για τον κανονισμό (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, περί της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁽⁴⁾ και για τον κανονισμό (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1996, σχετικά με τους ελέγχους και εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες⁽⁵⁾.

Στην πράξη με την οποία κατήρτισε τη σύμβαση, το Συμβούλιο τόνισε ότι η σύμβαση αυτή χρήζει συμπληρώσεως που πρέπει να γίνει σύντομα με άλλα νομοθετήματα ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της ποινικής προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η Επιτροπή υπέβαλε σχέδιο δεύτερου πρωτοκόλλου της σύμβασης περί απάτης στις αρχές του 1996⁽⁶⁾. Το σχέδιο αυτό αναφερόταν στην πρόθεση που εξέφρασε το Συμβούλιο κατά την κατάρτιση της σύμβασης αλλά και στο ψήφισμα του Συμβουλίου, της 6ης Δεκεμβρίου 1994, για τη νομική προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων⁽⁷⁾. Στο ψήφισμα, το Συμβούλιο ζητούσε να δημιουργηθούν δυνατότητες επιβολής κυρώσεων στα νομικά πρόσωπα αλλά και να επεκταθεί στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων η νομοθεσία για το ξέπλυμα χρήματος. Την πρωτοβουλία και το σχέδιο της Επιτροπής ανέλαβε η ιταλική προεδρία του Συμβουλίου και, μέχρι το τέλος της εν λόγω προεδρίας,

⁽¹⁾ ΕΕ C 316 της 27.11.1995, σ. 49.

⁽²⁾ ΕΕ C 313 της 23.10.1996, σ. 2.

⁽³⁾ ΕΕ C 151 της 20.5.1997, σ. 2.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 312 της 23.12.1995, σ. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 292 της 15.11.1996, σ. 2.

⁽⁶⁾ ΕΕ C 83 της 20.3.1996, σ. 10.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 355 της 14.12.1994, σ. 2.

προχώρησαν σημαντικά οι συζητήσεις για το σχέδιο. Τον Ιούνιο του 1996, η ιταλική προεδρία ζήτησε τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σύμφωνα με το άρθρο Κ.6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, γνώμη την οποία έδωσε το Κοινοβούλιο με ψήφισμα της 24ης Οκτωβρίου 1996 ⁽¹⁾. Οι συζητήσεις συνεχίστηκαν επί ιρλανδικής προεδρίας και, τελικά, επί ολλανδικής προεδρίας, επιτεύχθηκε πολιτική συμφωνία σχετικά με το σχέδιο αυτό, στο Συμβούλιο της 26ης Μαΐου 1997. Στις 19 Ιουνίου 1997, η πράξη κατάρτισης του δεύτερου πρωτοκόλλου εγκρίθηκε από το Συμβούλιο και το δεύτερο πρωτόκολλο της σύμβασης περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπεγράφη εκ μέρους των εκπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών ⁽²⁾.

Όσον αφορά τη νομική βάση του δεύτερου πρωτοκόλλου, γίνεται παραπομπή στις σχετικές παρατηρήσεις του σημείου II της εισηγητικής έκθεσης της σύμβασης ⁽³⁾.

Η σημασία της ολοκλήρωσης και εφαρμογής του δεύτερου πρωτοκόλλου τονίζεται στο σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Απριλίου 1997 ⁽⁴⁾, και το οποίο συνιστά στα κράτη μέλη να διευρύνουν την ποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, να προαγάγουν και να μεθοδεύουν καλύτερα τη συνεργασία της Επιτροπής και των κρατών μελών για την καταπολέμηση τόσο της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όσο και της νομιμοποίησης των προϊόντων της απάτης αυτής, να εισαγάγουν την ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων που συμμετέχουν στο οργανωμένο έγκλημα και να συλλέγουν τις δέουσες πληροφορίες που αφορούν νομικά πρόσωπα, ώστε να αποτραπεί η διείσδυση του οργανωμένου εγκλήματος στη νομίμως λειτουργούσα οικονομία.

II. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ

Άρθρο 1

Ορισμοί

1.1. Γενικές παρατηρήσεις

Η εισαγωγική αυτή διάταξη περιέχει ορισμούς πέντε όρων χρησιμοποιούμενων στο δεύτερο πρωτόκολλο. Πέρα από τον προσδιορισμό της ακριβούς έννοιας των όρων αυτών για τους σκοπούς του δεύτερου πρωτοκόλλου, οι τρεις πρώτοι όροι συνδέουν παράλληλα το δεύτερο πρωτόκολλο με τη σύμβαση περί απάτης και με το πρώτο πρωτόκολλο της σύμβασης αυτής.

1.2. Στοιχεία α) και β)

Το κείμενο των στοιχείων αυτών εξηγεί τη σχέση του δεύτερου πρωτοκόλλου προς τη σύμβαση περί απάτης, ορίζοντας ότι ως «σύμβαση» νοείται η σύμβαση περί απάτης και ως «απάτη» η ούτως περιγραφόμενη συμπεριφορά στην εν λόγω σύμβαση.

1.3. Στοιχείο γ)

Το δεύτερο πρωτόκολλο δεν συνδέεται μόνο με τη σύμβαση περί απάτης αλλά επίσης και με το πρώτο

πρωτόκολλο της σύμβασης αυτής, το πρωτόκολλο περί δωροδοκίας. Τη σχέση αυτή τονίζει το στοιχείο γ), το οποίο ορίζει ότι, στο δεύτερο πρωτόκολλο η «ενεργητική δωροδοκία» και η «παθητική δωροδοκία» νοούνται όπως και στο πρώτο πρωτόκολλο.

1.4. Στοιχείο δ)

Το δεύτερο πρωτόκολλο αναφέρει ότι ως «νομικό πρόσωπο» νοείται κάθε οντότητα η οποία αναγνωρίζεται ως νομικό πρόσωπο από το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, πλην των κρατών ή των άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας, και των οργανισμών δημοσίου διεθνούς δικαίου. Εν προκειμένω, ως «εθνικό δίκαιο» νοείται το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους που λαμβάνει μέτρα εναντίον νομικού προσώπου σύμφωνα με το δεύτερο πρωτόκολλο.

1.5. Στοιχείο ε)

Για τους σκοπούς του δεύτερου πρωτοκόλλου, ως «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» νοείται η συμπεριφορά η οποία ορίζεται στην οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 1991, για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ⁽⁵⁾, στο μέτρο που αφορά αδικήματα εμπίπτοντα στη

⁽¹⁾ ΕΕ C 347 της 18.11.1996, σ. 150.

⁽²⁾ ΕΕ C 221 της 19.7.1997, σ. 12.

⁽³⁾ ΕΕ C 191 της 23.6.1997, σ. 1.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 251 της 15.8.1997, σ. 1.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 166 της 28.6.1991, σ. 77.

σύμβαση περί απάτης και στο πρώτο πρωτόκολλο της σύμβασης αυτής. Ως εκ τούτου, βάσει του δευτέρου πρωτοκόλλου, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αφορά το προϊόν της απάτης, τουλάχιστον των σοβαρών περιπτώσεων απάτης, και το προϊόν της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας⁽¹⁾.

Όπου γίνεται μνεία της οδηγίας στον ορισμό της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, η λέξη «περιουσία» η χρησιμοποιούμενη στην τρίτη περίπτωση του άρθρου 1 της οδηγίας ορίζεται στην τέταρτη περίπτωση του εν λόγω άρθρου 1. Συνεπώς, και στο πλαίσιο του δευτέρου πρωτοκόλλου, η περιουσία σημαίνει «περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ενσώματα ή ασώματα, κινητά ή ακίνητα, υλικά ή άυλα, καθώς και τα νομικά έγγραφα ή στοιχεία που υποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προς απόκτηση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων».

Άρθρο 2

Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 στοιχείο ε), τα κράτη μέλη οφείλουν, με την εθνική νομοθεσία τους, να περιλάβουν στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της νομιμοποίησης προϊόντων εγκλήματος, ως υποκείμενα εγκλήματα, τις σοβαρές τουλάχιστον περιπτώσεις απάτης και την ενεργητική και παθητική δωροδοκία. Την επέκταση της έννοιας της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων ενεθάρρυνε το σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο συνιστά ότι «η ποινικοποίηση της νομιμοποίησης των προϊόντων του εγκλήματος θα πρέπει να έχει όσο το δυνατόν γενικότερο χαρακτήρα» (σύσταση αριθ. 26). Προς υλοποίηση αυτής της σύστασης, το Συμβούλιο, στις 3 Δεκεμβρίου 1998, θέσπισε κοινή δράση για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος⁽²⁾. Η κοινή αυτή δράση υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν μακριά κατάλογο συναφών προς τα ανωτέρω πράξεων. Στη δεύτερη έκθεσή της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας περί νομιμοποίησης παράνομων εσόδων⁽³⁾, η Επιτροπή ανακοίνωσε την πρόθεσή της να προτείνει επέκταση του πεδίου εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας. Σημειωτέον ότι, για να δοθεί η δυνατότητα κύρωσης του δευτέρου πρωτοκόλλου στα κράτη μέλη τα οποία δεν είναι ακόμα σε θέση να προβούν σ' αυτή την επέκταση, το άρθρο 18 παράγραφος 1 του δευτέρου πρωτοκόλλου επιτρέπει προσωρινή επιφύλαξη σχετικά με περιπτώσεις άλλες από τις σχετιζόμενες με σοβαρές περιπτώσεις ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας διαρκείας πέντε ετών και ανανεώσιμη άπαξ.

(1) Βλέπε επίσης την κοινή δράση, της 3ης Δεκεμβρίου 1998, για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος (EE L 333 της 9.12.1998, σ. 1).

(2) EE L 333 της 9.12.1998, σ. 1.

(3) COM(1998) 401 τελικό, της 1ης Ιουλίου 1998.

Άρθρο 3

Ευθύνη των νομικών προσώπων

3.1. Γενικές παρατηρήσεις

Σύμφωνα μ' αυτή τη διάταξη, τα κράτη μέλη οφείλουν να περιλάβουν στο δίκαιό τους διατάξεις παρέχουσες δυνατότητα ευθύνης των νομικών προσώπων για απάτη, ενεργητική δωροδοκία και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, εφόσον οι πράξεις αυτές τελούνται προς όφελός τους. Η παράγραφος 1 ορίζει τα κριτήρια βάσει των οποίων στοιχειοθετείται η ευθύνη του νομικού προσώπου για πράξεις τελούμενες από πρόσωπα κατέχοντα ορισμένες ηγετικές θέσεις, ενώ η παράγραφος 2 ρυθμίζει τη δυνατότητα ευθύνης του νομικού προσώπου για πράξεις τελούμενες από άλλα πρόσωπα στο πλαίσιο του νομικού προσώπου. Η παράγραφος 3 τονίζει ότι η ευθύνη του νομικού προσώπου δεν θα πρέπει να αποκλείει την ευθύνη του φυσικού προσώπου που μετείχε στην τέλεση των εγκλημάτων για τα οποία ευθύνεται το νομικό πρόσωπο.

3.2. Παράγραφος 1

Σύμφωνα με την παράγραφο 1, υφίσταται ευθύνη του νομικού προσώπου για μια από τις απαριθμούμενες στο άρθρο πράξεις, εάν συντρέχουν δύο τουλάχιστον κριτήρια:

- i) το περιεχόμενο ο λόγος εγκλημα διαπράττεται προς όφελος του νομικού προσώπου και
- ii) διαπράττεται από φυσικό πρόσωπο που κατέχει μια ορισμένη ηγετική θέση στο νομικό πρόσωπο.

Το πρώτο κριτήριο έγκειται στη συνάφεια του εγκλήματος και του νομικού προσώπου. Το έγκλημα πρέπει να τελεσθεί προς όφελος του νομικού προσώπου. Το πιθανό όφελος ενδέχεται να είναι άμεσα χρηματικό, (όπως συμβαίνει όταν περιέρχονται στο νομικό πρόσωπο τα προϊόντα της απάτης εις βάρος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων), είτε άλλο, (όπως όταν αποσπά το νομικό πρόσωπο παραγγελίες δωροδοκώντας έναν υπάλληλο). Είναι αδιάφορο εάν το φυσικό πρόσωπο που υπήρξε αυτουργός του εγκλήματος ενεργεί ατομικά ή ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου.

Το δεύτερο κριτήριο έγκειται στη συνάφεια μεταξύ του φυσικού αυτουργού και του νομικού προσώπου που ευθύνεται για το έγκλημα. Ορίζεται περαιτέρω ότι η «ηγετική θέση» του φυσικού προσώπου μπορεί να απορρέει από ένα ή περισσότερα εκ των στοιχείων που μνημονεύονται στην παράγραφο 1 και τα οποία μπορεί να είναι είτε τυπικά είτε ουσιαστικά: εξουσία εκπροσώπησης του νομικού προσώπου, εξουσία λήψεως αποφάσεων για λογαριασμό του νομικού προσώπου ή εξουσία ασκήσεως ελέγχου εντός του νομικού προσώπου. Κατόπιν τούτου, προκειμένου να εφαρμόσουν το δεύτερο πρωτόκολλο, τα κράτη μέλη οφείλουν να εισαγά-

γουν και τα τρία στοιχεία στην εγγώρια νομοθεσία τους ως κριτήρια της ηγετικής θέσης, ισχύοντα διαζευκτικά.

Όσον αφορά τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ευθύνη του νομικού προσώπου θεμελιώνεται στην εξουσία του αυτουργού να ασκεί έλεγχο εντός του νομικού προσώπου, ο όρος «έλεγχος» θα πρέπει να ελλαμβάνεται υπό την έννοια ότι η εξουσία εποπτείας επί της διαχείρισης του νομικού προσώπου πρέπει να είναι τέτοια ώστε να εξασφαλίζει στον αυτουργό ηγετική θέση εντός του νομικού προσώπου. Η εξουσία άσκησης ελέγχου στα πλαίσια του νομικού προσώπου μπορεί να απορρέει ειδικότερα από την ευθύνη για τον εσωτερικό οικονομικό έλεγχο και τον έλεγχο των λογαριασμών ή από την ιδιότητα του μέλους ελεγκτικού ή εποπτικού οργάνου εντός του νομικού προσώπου, εφόσον οι θέσεις αυτές αντιστοιχούν σε ηγετική θέση που συνεπάγεται δυνατότητα επιρροής στη διαχείριση του νομικού προσώπου. Συνεπώς, δεν λαμβάνεται υπόψη η εξουσία ελέγχου, που έχει ανατεθεί σε κάποια πρόσωπα, εφόσον δεν συνεπάγεται καμία δυνατότητα επιρροής στη διαχείριση του νομικού προσώπου. Η παράγραφος 1 δεν καλύπτει τρίτους αρμόδιους για τον έλεγχο των λογαριασμών του νομικού προσώπου, π.χ. πρόσωπα διενεργούντα έλεγχο για λογαριασμό επιχειρήσεων ελέγχου λογαριασμών.

Το νομικό πρόσωπο είναι δυνατόν επίσης να υπέχει ευθύνη για συνέργια ή ηθική αυτουργία του αναφερόμενου στην παράγραφο 1 φυσικού προσώπου στις πράξεις αυτές ή για απόπειρα απάτης.

3.3. Παράγραφος 2

Πέραν των περιπτώσεων που εμπίπτουν στην παράγραφο 1, η παράγραφος 2 του άρθρου 3 ορίζει ότι τα εγκλήματα της παραγράφου 1 στοιχειοθετούνται και όταν διαπράττονται από πρόσωπο υφιστάμενο του κατέχοντος ηγετική θέση. Για τις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίσουν ότι τα νομικά πρόσωπα ευθύνονται εάν η διάπραξη του εγκλήματος κατέστη δυνατή λόγω ελλιπούς επιτήρησης ή ελέγχου εκ μέρους ενός από τους κατέχοντες ηγετική θέση. Έτσι, η παράγραφος 2 δεν συνεπάγεται αυτομάτως αντιζημενική ευθύνη του νομικού προσώπου ενώ η παράγραφος μπορεί να ερμηνευθεί ως καλύπτουσα τις περιπτώσεις στις οποίες είναι δυνατόν να καταλογισθεί στο νομικό πρόσωπο αυτό καθεαυτό υπαίτια συμπεριφορά προσώπων τα οποία ενεργούν για λογαριασμό του. Βλέπε επίσης σημείο 4.3.

3.4. Παράγραφος 3

Η παράγραφος 3 του άρθρου 3 ορίζει ότι η ευθύνη του νομικού προσώπου δεν αποκλείει την ποινική δίωξη των

φυσικών προσώπων, τα οποία υπήρξαν αυτουργοί του εγκλήματος. Συνεπώς, μέτρα λαμβανόμενα π.χ. κατά εταιρείας, προς όφελος της οποίας διαπράχθηκε απάτη εκ μέρους του γενικού διευθυντή, δεν αποκλείει την ποινική δίωξη του ίδιου του διευθυντή.

Άρθρο 4

Κυρώσεις κατά νομικών προσώπων

4.2. Γενικές παρατηρήσεις

Το άρθρο 4 ρυθμίζει το θέμα των κυρώσεων κατά του νομικού προσώπου που ευθύνεται ποινικώς για τα κατ' άρθρον 3 εγκλήματα. Γίνεται διάκριση μεταξύ των μορφών ευθύνης περί των οποίων η πρώτη και δεύτερη παράγραφος του άρθρου 3, δηλαδή διαφοροποιείται η ευθύνη για έγκλημα τελεσθέν από πρόσωπο που κατέχει ηγετική θέση, από την ευθύνη για έγκλημα τελούμενο από υφιστάμενο.

4.2. Παράγραφος 1

Το άρθρο 4 παράγραφος 1 απαιτεί από τα κράτη μέλη να κατοχυρώσουν ότι τα νομικά πρόσωπα που ευθύνονται για εγκλήματα του άρθρου 3 παράγραφος 1 τελεσθέντα από πρόσωπο κατέχον ηγετική θέση, υπόκεινται σε «αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις», παραπέμποντας έτσι στα κριτήρια του άρθρου 2 της σύμβασης περί απάτης και στη νομολογία του Δικαστηρίου. Σύμφωνα με το δεύτερο πρωτόκολλο, οι κυρώσεις αυτές περιλαμβάνουν οπωσδήποτε χρηματικές ποινές ή πρόστιμα, είναι δυνατόν δε να περιλαμβάνουν και άλλες κυρώσεις ορισμένες εκ των οποίων αναφέρει ενδεικτικά η εν λόγω παράγραφος. Στις εν λόγω άλλες κυρώσεις, εμπίπτουν πρόσθετα μέτρα, όπως ο αποκλεισμός του νομικού προσώπου από διαδικασία ανάθεσης συμβάσεως, όπως προτείνεται στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1996.

4.3. Παράγραφος 2

Η παράγραφος 2 ορίζει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να κατοχυρώσουν ότι τα νομικά πρόσωπα που ευθύνονται για διάπραξη απάτης, δωροδοκίας και νομιμοποίησης παράνομων εσόδων βάσει του άρθρου 3 παράγραφος 2, υπόκεινται σε αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις ή μέτρα. Τέτοιες είναι οι περιπτώσεις της διάπραξης εγκλήματος εκ μέρους κατώτερου υπαλλήλου η οποία κατέστη δυνατή λόγω ελλιπούς επιτήρησης ή ελέγχου εκ μέρους του κατέχοντος ηγετική θέση προσώπου. Για τις περιπτώσεις του άρθρου 3 παράγραφος 3 και του άρθρου 4 παράγραφος 2, παρέχεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα επιλογής

του τύπου και της αυστηρότητας των κυρώσεων ή των μέτρων, αρκεί να είναι αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές.

Θα πρέπει λοιπόν να σημειωθεί ότι ενώ τα μέτρα τα ληπτέα βάσει του άρθρου 3 παράγραφος 2 και του άρθρου 4 παράγραφος 2 είναι δυνατόν να είναι ποινικές κυρώσεις, είναι επίσης δυνατή η λήψη μέτρων του διοικητικού και του αστικού δικαίου. Οι κυρώσεις και τα μέτρα περί των οποίων η παράγραφος 2 του άρθρου 4 του δευτέρου πρωτοκόλλου, ακόμη και αν δεν είναι ποινές ή διοικητικές κυρώσεις βάσει του οικείου δικαίου των κρατών μελών, θα πρέπει, όπου χρειάζεται, να έχουν έναν κάποιο χαρακτήρα τιμωρίας, δηλαδή να υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την απλή ανόρθωση της ζημίας ή την απόδοση του αδικαιολόγητου πλουτισμού.

Άρθρο 5

Δήμευση

Προκειμένου να εξασφαλισθεί αποτελεσματική συνεργασία για την καταπολέμηση της απάτης εις βάρος της Κοινοτήτας και της συναφούς δωροδοκίας, είναι απαραίτητο να παρέχει η νομοθεσία των κρατών μελών τη δυνατότητα λήψεως παρόμοιων ελάχιστων μέτρων για παρόμοιες περιπτώσεις, όσον αφορά την κατάσχεση και τη δήμευση ή την αφαίρεση αντικειμένων και προϊόντων απάτης, ενεργητικής ή παθητικής δωροδοκίας και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η «αφαίρεση αντικειμένων και προϊόντων» αναφέρεται προκειμένου να καλυφθούν περιπτώσεις οι οποίες δεν συνεπάγονται αναγκαστικά δήμευση (π.χ. αστικές αγωγές αποζημίωσης ή απόδοσης της οικείας περιουσίας στο νόμιμο κύριο της).

Η κατάσχεση, η δήμευση ή η αφαίρεση αποτελούν μέτρα τα οποία πρέπει να ισχύουν καθόσον αφορά τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη της απάτης, της ενεργητικής ή παθητικής δωροδοκίας ή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς και τα προϊόντα αυτών των εγκλημάτων. Επιπλέον, τα μέτρα αυτά μπορούν επίσης να λαμβάνονται προκειμένου περί περιουσιακών στοιχείων αξίας αντιστοιχούσας στα εν λόγω προϊόντα. Εν προκειμένω, η λέξη «κατάσχεση» καλύπτει τόσο τη «δέσμευση» όσο και την «κατάσχεση», όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών (Βιέννη, 19 Δεκεμβρίου 1988).

Οι καλόπιστοι τρίτοι θα πρέπει να προστατεύονται όσον αφορά τη δήμευση και την αφαίρεση αντικειμένων και προϊόντων. Από τη δεύτερη φράση του άρθρου 5, η οποία ορίζει ότι το περί ου ο λόγος κράτος ενεργεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, απορρέει ότι, το αν ένας τρίτος είναι καλόπιστος ή όχι, θα κριθεί σύμφωνα με το δίκαιο αυτό.

Άρθρο 6

Φορολογικά και τελωνειακά αδικήματα

Η διάταξη αυτή θεσπίζει την αδυναμία επίκλησης της φορολογικής ένστασης στο πλαίσιο της αμοιβαίας συνδρο-

μής, για ό,τι αφορά το πεδίο εφαρμογής του δευτέρου πρωτοκόλλου. Κατά τούτο, συμπληρώνει το άρθρο 5 παράγραφος 3 της σύμβασης περί απάτης, το οποίο αποκλείει την εφαρμογή της φορολογικής ένστασης στο πλαίσιο της έκδοσης, ενώ το άρθρο 6 του δευτέρου πρωτοκόλλου ορίζει ότι δεν αποτελεί λόγο άρνησης της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων η φορολογική ή τελωνειακή φύση του αδικήματος.

Η διάταξη καθ' αυτήν αποτελεί εξαίρεση από το άρθρο 2 στοιχείο α) της ευρωπαϊκής σύμβασης περί αμοιβαίας συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων (Στρασβούργο, 20 Απριλίου 1959) και, μολονότι υφίστανται ουκ ολίγες διατάξεις ανάλογες προς το άρθρο 6 [όπως το άρθρο 1 του συμπληρωματικού πρωτοκόλλου της σύμβασης του 1959 (Στρασβούργο, 17 Μαρτίου 1978)] και το άρθρο 50 της εκτελεστικής σύμβασης του Σένγκεν (Σένγκεν, 14 Ιουνίου 1990), αποφασίστηκε να περιληφθεί και στο δεύτερο πρωτόκολλο η διάταξη αυτή, δεδομένου ότι καμία από τις πράξεις αυτές δεν είχε επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη κατά την έκδοση της πράξης για την κατάρτιση του δευτέρου πρωτοκόλλου. Όσον αφορά την εμβέλεια της έννοιας των «φορολογικών αδικημάτων» στην παρούσα περίπτωση, καλύπτει έσοδα (φόρους και δασμούς) κατά την έννοια της σύμβασης.

Άρθρο 7

Συνεργασία με την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

7.1. Γενικές παρατηρήσεις

Το άρθρο 7 και επόμενα καθορίζουν τις διατάξεις που διέπουν τη συνεργασία των κρατών μελών με την Επιτροπή στον τομέα της σύμβασης περί απάτης και των πρωτοκόλλων της και θεσπίζουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή τη συνεργασία για την Επιτροπή.

Τα κράτη μέλη, συμβαλλόμενα μέρη στο δεύτερο πρωτόκολλο, αναθέτουν στην Επιτροπή μια αποστολή η οποία προϋποθέτει ορισμένες δεσμεύσεις εκ μέρους της, όχι μόνον σε ό,τι αφορά τις σχέσεις με τα κράτη μέλη αλλά και τις σχέσεις της με ιδιώτες για ό,τι αφορά την προστασία των δεδομένων. Η Επιτροπή είναι πρόθυμη να εκπληρώσει αυτό το καθήκον και αναλαμβάνει την ευθύνη την οποία υπέχει βάσει των σχετικών διατάξεων του δευτέρου πρωτοκόλλου⁽¹⁾.

Το άρθρο 6 της σύμβασης περί απάτης προβλέπει γενικότερους κανόνες για τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά περιπτώσεις απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η διάταξη αυτή εφαρ-

(1) Βλέπε τη δήλωση της Επιτροπής για το άρθρο 7 κατά την έκδοση του δευτέρου πρωτοκόλλου, η οποία δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα μαζί με το δεύτερο πρωτόκολλο.

μόζεται επίσης στο δεύτερο πρωτόκολλο, σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 1 του δεύτερου πρωτοκόλλου. Το άρθρο 10 του δεύτερου πρωτοκόλλου θεσπίζει την αρχή της διαβίβασης δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής με σκοπό την εφαρμογή της σύμβασης.

Το άρθρο 7 του δεύτερου πρωτοκόλλου αποτελεί προέκταση των εν λόγω διατάξεων. Αφενός μεν, το άρθρο 7 ζητάει από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή να συνεργάζονται στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης, της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθιστώντας έτσι απολύτως σαφές ότι όχι μόνον τα κράτη μέλη αλλά και η Επιτροπή έχουν να διαδραματίσουν ρόλο όσον αφορά τη συνεργασία με σκοπό την καταπολέμηση της απάτης, της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ο ρόλος που ανατίθεται στην Επιτροπή σχετίζεται με τις ειδικές αρμοδιότητες και υποχρεώσεις της, ιδίως στο πεδίο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, αλλά και για την καταπολέμηση της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων σύμφωνα με τα άρθρα 205 και 209 Α της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας⁽¹⁾. Αφετέρου, το άρθρο 7 του πρωτοκόλλου καθορίζει τους κανόνες που διέπουν τη διαβίβαση των πληροφοριών, που αποτελεί αναγκαίο παρακολούθημα της πρακτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.

7.2. Παράγραφος 1

α) Η διάταξη αυτή προβλέπει συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής. Συμπληρώνοντας την πρωταρχική αρμοδιότητα των κρατών μελών καθόσον αφορά τη διερεύνηση και τη δίωξη των αδικημάτων (άρθρο 6 της σύμβασης), η παράγραφος 1 του άρθρου 7 αναγνωρίζει στην Επιτροπή ένα τεχνικό και επιχειρησιακό ρόλο. Το κείμενο της παραγράφου απηχεί την έννοια της εταιρικής σχέσης στο επίπεδο της καταπολέμησης της απάτης.

Η διάταξη αφορά τις διάφορες εκφάνσεις του εγκλήματος της απάτης. Καλύπτονται τα ακόλουθα ενδεχόμενα, εφόσον η υπόθεση αφορά δύο τουλάχιστον κράτη μέλη:

- οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι στοιχειοθετούσες την απάτη πράξεις τελούνται εκατέρωθεν των συνόρων,
- οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η απάτη, αν και τελείται σε ένα μόνο κράτος μέλος, διαπράττεται από υπηκόους περισσότερων του ενός κρατών μελών ή τρίτων χωρών,

— οι περιπτώσεις κατά τις οποίες, αν και οι στοιχειοθετούσες την απάτη πράξεις τελούνται σε ένα και το αυτό κράτος μέλος, τα αποδεικτικά στοιχεία είναι διεσπαρμένα σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη ή τρίτες χώρες,

— οι περιπτώσεις κατά τις οποίες τα δεκτικά δημεύσεως προϊόντα, οφέλη και περιουσιακά στοιχεία βρίσκονται εκτός της χώρας τελέσεως της απάτης, ή και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

— οι περιπτώσεις κατά τις οποίες έστω και αν καθεμιά επί μέρους απάτη διαπράχθηκε εντός εθνικού πλαισίου, αποτελεί στην πραγματικότητα κρίκο μιας και της αυτής αλυσίδας απατών οργανωμένων σε διεθνικό επίπεδο.

Τα ενδεχόμενα αυτά ισχύουν και για τις περιπτώσεις δωροδοκίας και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και Επιτροπής προβλέπεται σε κάθε περίπτωση.

β) Ο ρόλος της Επιτροπής αποσαφηνίζεται περαιτέρω στο δεύτερο εδάφιο. Για την εφαρμογή της συνεργασίας προβλέπεται ότι η Επιτροπή παρέχει συνδρομή. Όταν οι πράξεις που στοιχειοθετούν την απάτη εντοπίζονται σε ένα μόνο κράτος μέλος, είναι παρ' όλα αυτά δυνατόν να υπάρχουν σε πλείονα κράτη μέλη συνδεδεμένα στοιχεία που οδηγούν σε οργανωμένα δίκτυα. Η ταχεία και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών, τόσο στο επίπεδο των κρατών μελών όσο και στο κοινοτικό επίπεδο, δεν μπορεί παρά να ευνοήσει την επιτυχία της διερεύνησης και της δίωξης των εν λόγω πράξεων.

Ο ρόλος που ανατίθεται στην Επιτροπή ορίζεται ως «βοήθεια». Η βοήθεια εξαρτάται από τις περιστάσεις και τις ανάγκες που εκτιμώνται κατά περίπτωση, σκοπό δε έχει να προσθέτει «υπεραξία» στις έρευνες και στην ποινική δίωξη και δικαστική καταστολή όταν της υπόθεσης επιλαμβάνονται οι επίσημες εθνικές αρχές, μεριμνώντας ώστε να υπάρχουν οι σχετικές δεξιότητες και τεχνογνωσία. Η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνευθεί όσο το δυνατόν πιο διασταλτικά, χωρίς περιορισμούς.

Είναι σαφές, ότι ο ρόλος που αναγνωρίζεται στην Επιτροπή δεν θίγει την άσκηση των εξουσιών των δικαστικών αρχών των κρατών μελών στον ποινικό τομέα. Οι αρχές των κρατών μελών έχουν στη διάθεσή τους πλήρες φάσμα των εθνικών και διεθνών νομικών μέσων, μεταξύ των οποίων η σύμβαση περί προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων και τα πρωτόκολλά της, που καθιστούν δυνατή την καταπολέμηση της απάτης, ιδίως προκειμένου περί πράξεων τελούμενων από

⁽¹⁾ Άρθρα 274 και 280 τα οποία έχουν επαναριθμηθεί σύμφωνα με το άρθρο 12 και το παράρτημα της συνθήκης του Αμστερνταμ (ΕΕ C 340 της 10.11.1997).

δίκτυα οργανωμένου οικονομικού εγκλήματος. Δεν επέρχεται καμία τροποποίηση στα ισχύοντα εθνικά και διεθνή νομικά μέσα. Η διάταξη άπτεται μόνον της βοήθειας την οποία έχει αποστολή να παρέχει η Επιτροπή για την εφαρμογή τους. Η βοήθεια έχει δύο σκέλη των οποίων πρέπει να γίνεται διάκριση: τεχνικό και επιχειρησιακό σκέλος.

- γ) Το σκέλος της τεχνικής βοήθειας αντιπροσωπεύει την υπεραξία την οποία είναι δυνατό να αποφέρει η συμμετοχή της Επιτροπής αναφορικά με όλους τους τομείς που διέπονται από κοινοτικούς κανόνες. Μεγάλη σημασία έχει, εν προκειμένω, η εμπειρία της Επιτροπής στον τομέα της τεκμηρίωσης και η υλικοτεχνική υποδομή που διαθέτει για την καταπολέμηση της απάτης. Εξ ίσου σημαντικά όμως είναι και τα πολλά και ποικίλα δεδομένα στρατηγικής φύσεως που διαθέτει και τα οποία διευκολύνουν τον εντοπισμό των τάσεων που παρατηρούνται στις διάφορες δραστηριότητες απάτης, στην τυπολογία των εγκληματιών ή των ειδικευμένων στις δραστηριότητες αυτές οργανώσεων, αλλά και την ανάλυση των προβλέψιμων κινδύνων που έχουν σχέση με την ευαισθησία όσον αφορά την απάτη ορισμένων τομέων δραστηριότητας.

Από άποψη υποδομής, είναι δυνατόν οι δικαστικές ή οι διωκτικές αρχές να έχουν ανάγκη πρόσβασης σε ορισμένες βάσεις δεδομένων της Επιτροπής σχετικές με οικονομικές δραστηριότητες που ενδέχεται να είναι οι ζητούμενες, βάσεις τις οποίες οι αρχές αυτές αδυνατούν να συμβουλευθούν χωρίς τη βοήθεια της Επιτροπής.

Η τεχνική βοήθεια αφορά επίσης τις δυνατότητες που παρέχει η μονάδα συντονισμού για την καταπολέμηση της απάτης (Uclaf), η οποία κατέχει πείρα σε εξειδικευμένα νομικά ζητήματα σχετικά με τα εθνικά συστήματα. Χρήση της πείρας αυτής μπορεί να κάνει κάθε διωκτική αρχή για να βοηθηθεί στην εκπόνηση των ειδικών αιτήσεων πριν τις απευθύνει στις δικαστικές αρχές ενός ή πλειόνων άλλων κρατών μελών.

- δ) Το σκέλος της επιχειρησιακής βοήθειας τελεί σε συνάφεια με την επιτόπια δραστηριότητα για την καταπολέμηση της απάτης, της δωροδοκίας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ως επιχειρησιακή βοήθεια νοείται η πάσης φύσεως συμβολή την οποία μπορεί να παράσχει η Επιτροπή για να καταστεί αποτελεσματικότερη η δράση επιβολής του νόμου, ώστε να διευκολύνεται ο συντονισμός των ερευνών των εθνικών αρχών.

Βεβαίως η έρευνα και η ποινική δίωξη στους τομείς περί των οποίων το άρθρο 7, είναι αρμοδιότητα των αρμόδιων (δικαστικών ή άλλων) αρχών των κρατών μελών. Παρόλα αυτά, η επιχειρησιακή βοήθεια της Επιτροπής μπορεί να χρησιμεύσει στην ομαλή διεξαγωγή των ερευνών, ιδίως βοηθώντας:

- στον εντοπισμό των αρμόδιων αρχών και στην επικοινωνία με αυτές καθώς και στη δημιουργία σχέσεων για ενημερωτικούς και επιχειρησιακούς σκοπούς, ώστε να εξασφαλίζεται η σύνδεση των διοικητικών και εγκληματολογικών ερευνών,
- στην καθιέρωση και διευκόλυνση των απ' ευθείας επαφών με τις εκάστοτε ενδιαφερόμενες αρχές,
- στην ταχεία οργάνωση συνεδριάσεων εργασίας με τις αρμόδιες αρχές, κατόπιν αιτήσεως ή όποτε παραστεί ανάγκη,
- στην προαγωγή και διευκόλυνση των σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων αρμόδιων αρχών των οικείων χωρών, σε περιπτώσεις οργανωμένης διεθνούς απάτης,
- στην παροχή προς τις αρμόδιες εθνικές αρχές της αναγκαίας βοήθειας ώστε να αξιοποιούν όσο γίνεται καλύτερα και ταχύτερα τα πορίσματα ερευνών πραγματοποιούμενων από την Επιτροπή, και τις δυνατότητες που παρέχει η διεθνής διοικητική συνεργασία,
- στην παροχή βοήθειας προς τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι διεθνείς συμφωνίες περί δικαστικής συνεργασίας. Η βοήθεια αυτή μπορεί να περιλαμβάνει, όπου αρμόζει, την παροχή πληροφοριών για την ετοιμασία των αιτήσεων δικαστικής συνεργασίας,
- στη διευκόλυνση των αναγκαίων επαφών με τις αρμόδιες αρχές σε περιπτώσεις οργανωμένης διεθνούς απάτης, ώστε να προωθηθεί η εφαρμογή του άρθρου 6 παράγραφος 2 της σύμβασης περί απάτης (συγκεντρωτική άσκηση των ποινικών διώξεων).

7.3. Παράγραφος 2

Αντικείμενο της παραγράφου 2 είναι η ανταλλαγή πληροφοριών υπό την επιφύλαξη της προστασίας του απορρήτου της έρευνας και των προσωπικών δεδομένων.

- α) Σκοπός της παραγράφου 2 είναι να καταστεί σαφές ότι δεν υφίσταται κατ' αρχήν κώλυμα στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής ή μεταξύ των κρατών μελών διά μέσου της Επιτροπής. Η ανταλλαγή πληροφοριών προϋποθέτει την αμφίδρομη ροή πληροφοριών.

Σκοπός της εν λόγω ανταλλαγής πληροφοριών είναι να διευκολυνθεί η εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών και να εξασφαλισθεί η ανάληψη δράσης προληπτικής ή κατασταλακτικής προς καταπολέμηση της απάτης, της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Είναι δυνατόν να περιλαμβάνεται αυστηρός διοικητικός έλεγχος, εάν πιθανολογούνται πραγματικές παρατυπίες, αλλά και ανάπτυξη μιας συνεπούς στρατηγικής διερεύνησης.

Η παράγραφος δεν προσδιορίζει τη φύση των ανταλλάξιμων πληροφοριών. Δεν θα ήταν σκόπιμος ο εκ προοιμίου περιορισμός αυτής της ανταλλαγής. Αν ληφθούν υπόψη όλες οι δυνατές περιπτώσεις συνεργασίας, η ανάγκη ενημέρωσης μπορεί να αφορά ευρύ φάσμα συγκεκριμένων δεδομένων ανάλογα με την κάθε επί μέρους περίπτωση. Το συγκεκριμένο περιεχόμενο των πληροφοριών θα εξαρτηθεί από το σημείο στο οποίο βρίσκεται η έρευνα κατά την έναρξη της συνεργασίας και, βεβαίως, από τις ιδιομορφίες της υπόθεσης οι οποίες είναι καθοριστικές του περιεχομένου των πληροφοριών που απαιτούνται για περαιτέρω δράση.

Οι δυνάμει της παραγράφου 2 ανταλλασσόμενες πληροφορίες είναι δυνατόν, λόγου χάριν, να αφορούν:

- τη φύση της απάτης και το νομικό της πλαίσιο,
- τη μεθόδευση των ενεργειών,
- τα ενεχόμενα νομικά και φυσικά πρόσωπα και γενικότερα πληροφορίες προσωπικής φύσεως.

β) Η παράγραφος 2 επιβάλλει δύο περιορισμούς στην ανταλλαγή πληροφοριών: την προστασία των δεδομένων και το απόρρητο των ερευνών. Η εκάστοτε περίπτωση αξιολογείται ατομικά, βάσει των συνθηκών.

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων κατά τη διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών κατοχυρώνεται με τις ειδικές διατάξεις του δευτέρου πρωτοκόλλου (βλέπε άρθρα 8, 9, 10 και 11).

Το απόρρητο των ερευνών διέπεται από το εσωτερικό δίκαιο κάθε κράτους μέλους. Καθόσον αφορά την Επιτροπή, το κοινοτικό δίκαιο καθιερώνει την αρχή του επαγγελματικού απορρήτου [άρθρο 214 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ⁽¹⁾].

Θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ανάλογα με την περίπτωση, τα ειδικά χαρακτηριστικά και οι απαιτήσεις των διεθνών ερευνών σχετικά με τα οικονομικά συμφέροντα των Κοινοτήτων.

γ) Η παράγραφος 2 του άρθρου 7 επιτρέπει επίσης στο κράτος μέλος που παρέχει τις πληροφορίες να επιβάλει ειδικούς όρους ως προς τη χρήση των πληροφοριών, εκ μέρους της Επιτροπής ή άλλου κράτους μέλους, στο οποίο ενδέχεται να διαβιβαστούν.

Ένα κράτος μέλος δύναται π.χ. να θεσπίσει γενικές ή ειδικές διατάξεις για τις αρμόδιες αρχές του, οι οποίες μπορούν να χρησιμεύσουν ως βάση ειδικών όρων σχετικά με τη χρήση πληροφοριών που περιέχουν επίπεδο προστασίας αντίστοιχο με αυτό που παρέχει η οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών ⁽²⁾ και σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού δικαίου. Σ' αυτό το πλαίσιο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, ανάλογα με την περίπτωση, τα ειδικά χαρακτηριστικά και τις απαιτήσεις των διεθνικών ερευνών όσον αφορά τα οικονομικά συμφέροντα των Κοινοτήτων.

Άρθρο 8

Ευθύνη της Επιτροπής για την προστασία των δεδομένων

Η Επιτροπή μεριμνά ώστε, στο πλαίσιο της ανταλλαγής πληροφοριών σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2, και σε ό,τι αφορά την εκ μέρους της επεξεργασία των δεδομένων προσωπικής φύσεως, να εξασφαλίζεται επίπεδο προστασίας ισοδύναμο προς το επίπεδο προστασίας το οποίο θεσπίζει η οδηγία 95/46/ΕΚ. Με δήλωση στα πρακτικά της συνεδρίασης του Συμβουλίου κατά την οποία εκδόθηκε η οδηγία, η Επιτροπή δέχθηκε τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία αυτή. Συνεπώς, οι αρχές που διατυπώνονται στο αιτιολογικό και θεσπίζονται στο διατακτικό της οδηγίας, θα αποτελούν το νομικό πλαίσιο αναφοράς σχετικά με την προστασία όλων των δεδομένων για τα οποία ισχύει το άρθρο 7 ⁽³⁾.

Το είδος της βοήθειας που θα είναι σε θέση να παρέχει η Επιτροπή στα κράτη μέλη, όπως περιγράφεται στο σχολιασμό του άρθρου 7, συνεπάγεται την εκ μέρους των κρατών μελών διαβίβαση δεδομένων πάσης φύσεως, συμπεριλαμβανομένων και προσωπικών, προς την Επιτροπή και την εκ μέρους της επεξεργασία αυτών των δεδομένων. Επειδή, κατ' ανάγκην, η Επιτροπή θα επεξεργάζεται τα δεδομένα αυτά συγκροτώντας ίδιο σύστημα φακέλων, θεωρήθηκε αναγκαίο να εισαχθούν στο πρωτόκολλο διατάξεις κατοχυρώνουσες ότι η Επιτροπή θα τηρεί τους κανό-

⁽²⁾ ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.

⁽³⁾ Το άρθρο αυτό είναι απολύτως σύμφωνο με τις διατάξεις του άρθρου 286 της συνθήκης ΕΚ, μετά τη νέα αρίθμηση από τη συνθήκη του Άμστερνταμ, σχετικά με την εφαρμογή του δικαιού περι προστασίας των δεδομένων στα όργανα της Κοινότητας.

⁽¹⁾ Άρθρο 287, το οποίο έχει επαναριθμηθεί σύμφωνα με το άρθρο 12 και το παράρτημα της συνθήκης του Άμστερνταμ.

νες περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων και τήρησης του απορρήτου. Οι κανόνες αυτοί ορίζουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι νόμιμη η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, από την Επιτροπή, και δη προϋποθέσεις έχουσες σχέση με την ποιότητα των δεδομένων και τη νομιμότητα της επεξεργασίας τους, με το δικαίωμα του προσώπου να έχει πρόσβαση στα δεδομένα που το αφορούν, καθώς και να ενίσταται και να απαιτεί τη διόρθωσή τους.

Άρθρο 9

Δημοσίευση κανόνων για την προστασία των δεδομένων

Οι κανόνες που θεσπίζονται προς εκπλήρωση των κατ' άρθρο 8 υποχρεώσεων δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*. Οι περί προστασίας των δεδομένων κανόνες θα είναι επομένως νομικά δεσμευτικοί και θα αποτελούν τμήμα των κοινοτικών ρυθμίσεων περί προστασίας των δεδομένων.

Στο πλαίσιο αυτό σημειωτέον ότι, σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 4 του δευτέρου πρωτοκόλλου, η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών και Επιτροπής κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 7 παράγραφος 2 θα ανασταλεί, για όσο χρονικό διάστημα οι κανόνες που θεσπίζονται σύμφωνα με το άρθρο 8 δεν έχουν ακόμη δημοσιευθεί στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

Άρθρο 10

Διαβίβαση δεδομένων σε άλλα κράτη μέλη και τρίτες χώρες

10.1. Γενικές παρατηρήσεις

Το άρθρο αυτό ορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η Επιτροπή δικαιούται να διαβιβάζει, σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος, προσωπικά δεδομένα που της διαβιβάστηκαν από κράτος μέλος στο πλαίσιο της κατ' άρθρο 7 συνεργασίας.

10.2. Παράγραφος 1

Κατ' αρχήν, δεν υπάρχουν εμπόδια για τη διαβίβαση πληροφοριών σε άλλα κράτη μέλη, λαμβανομένου υπόψη του απορρήτου των ερευνών και τηρουμένων των όρων τους οποίους έθεσε ενδεχομένως το κράτος μέλος που τις διαβίβασε σχετικά με τη χρήση τους είτε εκ μέρους της Επιτροπής είτε εκ μέρους των κρατών μελών προς τα οποία μπορεί να διαβιβασθούν οι εν λόγω πληροφορίες.

Πριν από τη διαβίβαση των πληροφοριών, πρέπει να ενημερώνεται για τη σχεδιαζόμενη διαβίβαση το κράτος μέλος που τις έχει παράσχει, ώστε να έχει τη

δυνατότητα να ελέγξει τους όρους (άρθρο 7 παράγραφος 2) της σχεδιαζόμενης διαβίβασης πληροφοριών καθώς επίσης και εάν οι διαβιβαστές πληροφορίες είναι ενημερωμένες και ακριβείς.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη διεξαγωγής αυτού του ελέγχου χωρίς καθυστέρηση, προκειμένου να αποφεύγονται οι περιττές διαδικαστικές περιπλοκές όσον αφορά τη διαβίβαση πληροφοριών.

10.3. Παράγραφος 2

Όσον αφορά τη διαβίβαση προσωπικών δεδομένων εκ μέρους της Επιτροπής προς τρίτες χώρες, η κατάσταση είναι διαφορετική: η Επιτροπή δύναται να διαβιβάζει δεδομένα αυτού του είδους προς τρίτη χώρα μόνον εάν συναινεί το κράτος μέλος που της τα διαβίβασε. Αυτό επιτρέπει φερ' ειπείν, όπως στην περίπτωση του κεφαλαίου IV της οδηγίας 95/46/EK, στο παρέχον κράτος μέλος να εκτιμά κατά πόσον η εν λόγω τρίτη χώρα παρέχει το προσήκον επίπεδο προστασίας στα δεδομένα αυτά.

Άρθρο 11

Εποπτεύουσα αρχή

Το άρθρο αυτό πρέπει να συσχετισθεί με το άρθρο 28 της οδηγίας 95/46/EK, το οποίο προβλέπει ότι σε έκαστο κράτος μέλος «μία ή περισσότερες δημόσιες αρχές επιφορτίζονται με τον έλεγχο της εφαρμογής στο έδαφός τους των διατάξεων που έχουν θεσπιστεί από τα κράτη μέλη κατ' εφαρμογήν της παρούσας οδηγίας».

Το άρθρο 286 παράγραφος 2 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, μετά τη νέα αρίθμηση από τη συνθήκη του Άμστερνταμ, απαιτεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να δημιουργήσουν, σε κοινοτική κλίμακα, μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999, εποπτικό όργανο για την προστασία των δεδομένων. Το άρθρο 11 του δευτέρου πρωτοκόλλου ορίζει ότι αυτό το ίδιο εποπτικό όργανο θα είναι αρμόδιο και για την εποπτεία των προσωπικών δεδομένων που κατέχει η Επιτροπή στο πλαίσιο του δευτέρου πρωτοκόλλου.

Άρθρο 12

Σχέση με τη σύμβαση

12.1. Παράγραφος 1

Η παράγραφος 1 αναφέρεται σε ειδικές διατάξεις της σύμβασης περί απάτης τις οποίες κηρύσσει εφαρμοστέες στη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες περί των οποίων το άρθρο 2 του δευτέρου πρωτοκόλλου. Οι σχετικές διατάξεις της σύμβασης μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- το άρθρο 3 ορίζει ότι δυνατόν να υπέχουν ποινική ευθύνη οι διευθυντές επιχειρήσεων,
- το άρθρο 5 έχει αντικείμενο την έκδοση και την αρχή «aut dedere aut judicare»,
- το άρθρο 6 θεσπίζει την αρχή της στενής συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών σε περιπτώσεις απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Οι τρεις αυτές αρχές έχουν πλήρη εφαρμογή στις μορφές συμπεριφοράς στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2.

12.2. Παράγραφος 2

Η παράγραφος 2 ορίζει ότι ορισμένες διατάξεις της σύμβασης εφαρμόζονται και στο δεύτερο πρωτόκολλο. Οι διατάξεις αυτές μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- το άρθρο 4 θεσπίζει κανόνες δικαιοδοσίας για τα συγκεκριμένα εγκλήματα. Δηλώσεις που έγιναν σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2, εφαρμόζονται στο δεύτερο πρωτόκολλο, εκτός αν άλλως ορισθεί κατά την κύρωση του δεύτερου πρωτοκόλλου,
- το άρθρο 7 θεσπίζει την αρχή «ne bis in idem», η οποία τυγχάνει εφαρμογής και στα θέματα του δεύτερου πρωτοκόλλου. Δηλώσεις που έγιναν σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2, εφαρμόζονται στο δεύτερο πρωτόκολλο, εκτός αν ορισθεί άλλως κατά την κύρωση του δεύτερου πρωτοκόλλου. Σημειώτεον επίσης ότι η εκτέλεση αποφάσεως περιλαμβάνει και περιπτώσεις αναστολής εκτελέσεως επί δοκιμασία,
- το άρθρο 9 επιτρέπει στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν διατάξεις εσωτερικού δικαίου αυστηρότερες από τη σύμβαση. Το δεύτερο πρωτόκολλο αποτελεί επίσης ένα σύνολο ελάχιστων κανόνων,
- το άρθρο 10 ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, τα της παροχής πληροφοριών, εκ μέρους των κρατών μελών προς την Επιτροπή, και ισχύει και για θέματα του δεύτερου πρωτοκόλλου.

Άρθρο 13

Δικαστήριο

13.1. Γενικές παρατηρήσεις

Το άρθρο αυτό καθορίζει την αρμοδιότητα που ανατίθεται στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοι-

νοτήτων για ρύθμιση διαφορών μεταξύ κρατών μελών, καθώς και μεταξύ κρατών μελών και της Επιτροπής σχετικών με την ερμηνεία ή την εφαρμογή του δεύτερου πρωτοκόλλου, καθώς και την αρμοδιότητα που ανατίθεται στο Δικαστήριο όσον αφορά την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων.

13.2. Παράγραφοι 1 και 2

Η παράγραφος 1 προβλέπει τους όρους υπό τους οποίους είναι αρμόδιο το Δικαστήριο όσον αφορά τις διαφορές μεταξύ κρατών μελών. Η παράγραφος 2 αφορά διαφορές μεταξύ κρατών μελών και της Επιτροπής. Οι διατάξεις αυτές του δεύτερου πρωτοκόλλου αναπαράγουν, κατά το δυνατόν, τη διατύπωση του άρθρου 8 της σύμβασης περί απάτης και του άρθρου 8 του πρώτου πρωτοκόλλου, ώστε να μην υπάρχουν ανακολουθίες μεταξύ των τριών νομοθετημάτων. Λεπτομερείς παρατηρήσεις περιλαμβάνονται στην εισηγητική έκθεση της σύμβασης.

13.3. Παράγραφος 3

Η παράγραφος 3 ορίζει ότι το πρωτόκολλο της 29ης Νοεμβρίου 1996 σχετικά με τη διά προδικαστικών αποφάσεων του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ερμηνεία της σύμβασης για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ισχύει και για το δεύτερο πρωτόκολλο. Το εν λόγω πρωτόκολλο ισχύει επίσης και για τη σύμβαση και για το πρώτο πρωτόκολλο. Δηλώσεις που έγιναν σύμφωνα με το εν λόγω πρωτόκολλο είναι ισχυρές έναντι του δεύτερου πρωτοκόλλου, εκτός αν ορισθεί άλλως κατά την κύρωση του δεύτερου πρωτοκόλλου.

Άρθρο 14

Εξωσυμβατική ευθύνη

Το άρθρο αυτό επιβεβαιώνει ότι οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου περί εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας, οι οποίοι καθορίζονται στα άρθρα 215 και 178 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ⁽¹⁾, τυγχάνουν εφαρμογής στις πράξεις στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή στο πλαίσιο της εφαρμογής του δεύτερου πρωτοκόλλου.

Επειδή οι δραστηριότητες της Επιτροπής σύμφωνα με το δεύτερο πρωτόκολλο είναι δυνατόν να δώσουν λαβή σε απαιτήσεις αποζημιώσεως εκ μέρους προσώπων, τα προσωπικά δεδομένα των οποίων έτυχαν επεξεργασίας εκ μέρους της Επιτροπής, θεωρήθηκε αναγκαίο να ορισθεί ρητά ότι, εφόσον, εν προκειμένω, η Επιτροπή ενεργεί βάσει εξουσιών που της ανατέθηκαν πέραν των εξουσιών της που απορρέουν από τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, γεννάται εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 215 παράγραφος 2 της συνθήκης.

(1) Άρθρα 288 και 235, τα οποία έχουν επαναριθμηθεί αντιστοίχως σύμφωνα με τη συνθήκη του Άμστερνταμ.

Κατέστη επίσης σαφές ότι το δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο για διαφορές που έχουν σχέση με ανόρθωση των ζημιών που προκαλεί η Επιτροπή ή οι υπάλληλοί της κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους δυνάμει του δευτέρου πρωτοκόλλου.

Άρθρο 15

Δικαστικός έλεγχος

Σύμφωνα με το άρθρο 22 της οδηγίας 95/46/ΕΚ, το οποίο ρυθμίζει την προστασία των δεδομένων, τα κράτη μέλη κατοχυρώνουν το δικαίωμα των προσώπων να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη για κάθε παραβίαση των δικαιωμάτων τους που κατοχυρώνονται από το εθνικό δίκαιο όσον αφορά την επεξεργασία των σχετικών δεδομένων. Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα, δικαίωμα διόρθωσης, διαγραφής ή απενεργοποίησης των δεδομένων όταν είναι ελλιπή, ανακριβή ή παρωχημένα, ώστε να είναι άσκοπη η τήρησή τους, αλλά και το δικαίωμα πρόσβασης στην εποπτεύουσα αρχή.

Οι κανόνες που πρέπει να θεσπιστούν βάσει του άρθρου 8 του δευτέρου πρωτοκόλλου, θα πρέπει να περιλάβουν διατάξεις που θα κατοχυρώνουν τα δικαιώματα αυτά των προσώπων έναντι της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων εκ μέρους της Επιτροπής.

Η παράγραφος 1 του άρθρου 15 καθιστά το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αρμόδιο να επιλαμβάνεται προσφυγών υποβαλλόμενων από φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατά αποφάσεων (ακόμη και κατά της παράλειψης λήψεως αποφάσεων) της Επιτροπής, βάσει των κανόνων που η ίδια θεσπίζει σύμφωνα με το άρθρο 8. Δίδεται επίσης η δυνατότητα στο Δικαστήριο να κρίνει, στο πλαίσιο αυτό, κατά πόσον η Επιτροπή συμμορφώθηκε πλήρως προς τις υποχρεώσεις της τις απορρέουσες από το άρθρο 8.

Η διατύπωση της παραγράφου 1 του άρθρου 15 ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό τη διατύπωση του τετάρτου εδαφίου του άρθρου 173 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ⁽¹⁾ σε συνδυασμό επίσης με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 173.

Η παράγραφος 2 του άρθρου 15 παραπέμπει σε πολλές άλλες διατάξεις της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με σκοπό να διευκρινίσει:

- α) ότι το Συμβούλιο, ακολουθώντας τη διαδικασία του άρθρου 168 Α παράγραφοι 1 και 2 της συνθήκης ΕΚ ⁽²⁾, μπορεί να αποφασίζει να αναθέτει αρμοδιότητα στο Πρωτοδικείο για υποθέσεις εμπόρουσες στην παράγραφο 1 του άρθρου 15·
- β) τις προθεσμίες υποβολής υποθέσεως στο Δικαστήριο [πέμπτο εδάφιο του άρθρου 173 ⁽³⁾].

⁽¹⁾ Άρθρο 230, το οποίο έχει επαναριθμηθεί σύμφωνα με τη συνθήκη του Άμστερνταμ.

⁽²⁾ Άρθρο 225 (επαναριθμηθέν).

⁽³⁾ Άρθρο 230 (επαναριθμηθέν).

γ) τη φύση της απόφασης την οποία δύναται να λάβει το Δικαστήριο επί προσφυγής ασκήθειας ενώπιόν του [πρώτο εδάφιο του άρθρου 174 ⁽⁴⁾].

δ) το έννομο αποτέλεσμα αποφάσεως του Δικαστηρίου για την Επιτροπή [πρώτο και δεύτερο εδάφιο του άρθρου 176 ⁽⁵⁾].

ε) το έννομο αποτέλεσμα της ασκήσεως προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου [άρθρο 185 ⁽⁶⁾], και

στ) ότι το Δικαστήριο δικαιούται να διατάσσει τα κατά την κρίση του αναγκαία ενδιάμεσα μέτρα [άρθρο 186 ⁽⁷⁾].

Άρθρο 16

Έναρξη ισχύος

Το άρθρο αυτό αφορά την έναρξη ισχύος του δευτέρου πρωτοκόλλου, η οποία δεν είναι δυνατόν να προηγηθεί της έναρξης ισχύος της σύμβασης περί απάτης.

Άρθρο 17

Προσχώρηση νέων κρατών μελών

Το άρθρο αυτό αφορά την προσχώρηση νέων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο δεύτερο πρωτόκολλο.

Άρθρο 18

Επιφυλάξεις

18.1. Παράγραφος 1

Σε ορισμένα κράτη μέλη, η νομοποίηση των προϊόντων της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας είναι ποινικό αδίκημα μόνο σε σοβαρές περιπτώσεις δωροδοκίας. Για να δοθεί δυνατότητα στα εν λόγω κράτη μέλη να κυρώσουν το δεύτερο πρωτόκολλο χωρίς καθυστέρηση, τους δόθηκε η δυνατότητα να προβούν σε επιφυλάξεις σχετικά με το θέμα αυτό. Προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι το αναγκαίο ή μη παρόμοιων επιφυλάξεων θα εξετάζεται τακτικά, η επιφύλαξη θα ισχύει για μια πενταετία από την ημερομηνία της κοινοποίησης ότι το δεύτερο πρωτόκολλο έγινε δεκτό σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 2. Μετά την πάροδο της πενταετίας, η επιφύλαξη θα είναι ανανεώσιμη άπαξ μόνον, προκειμένου να παραμείνει έγκυρο, πράγμα που σημαίνει ότι, το πολύ σε δέκα χρόνια από την ημερομηνία κοινοποίησης της κύρωσης εκ μέρους του τελευταίου κράτους μέλους που προέβη σ' αυτήν, θα πάψουν να παράγουν αποτελέσματα οι επιφυλάξεις οι σχετικές με το πεδίο εφαρμογής της νομοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

⁽⁴⁾ Άρθρο 231 (επαναριθμηθέν).

⁽⁵⁾ Άρθρο 233 (επαναριθμηθέν).

⁽⁶⁾ Άρθρο 242 (επαναριθμηθέν).

⁽⁷⁾ Άρθρο 243 (επαναριθμηθέν).

18.2. Παράγραφος 2

Από την έναρξη των διαπραγματεύσεων σχετικά με το δεύτερο πρωτόκολλο, το θέμα της ευθύνης και της επιβολής κυρώσεων στα νομικά πρόσωπα δημιούργησε προβλήματα στην Αυστρία, η νομοθεσία της οποίας δεν γνωρίζει την έννοια της ποινικής ευθύνης νομικών προσώπων. Επειδή το θέμα θεωρήθηκε πρακτικής φύσεως και όχι θέμα αρχής, κατέστη σαφές ότι η Αυστρία θα χρειαστεί περισσότερο χρόνο από τα άλλα κράτη προκειμένου να εφαρμόσει τα άρθρα 3 και 4. Για να εξασφαλισθεί ότι το συγκεκριμένο πρόβλημα δεν θα καθυστερήσει την ενδεχόμενη έναρξη ισχύος του δεύτερου πρωτοκόλλου καθ' ολοκληρίαν για όλα τα κράτη μέλη, αλλά και για να ενθαρρυνθεί η Αυστρία να προσαρμόσει σχετικά τη νομοθεσία της, δόθηκε η δυνατότητα της πενταετούς επιφύλαξης σχετικά με τα δύο αυτά άρθρα. Αντίθετα από την επιφύλαξη η

οποία αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 18, η επιφύλαξη αυτή δεν είναι ανανεώσιμη και παύει να ισχύει πέντε χρόνια μετά την εκ μέρους του Συμβουλίου αποδοχή της πράξης περί καταρτίσεως του πρωτοκόλλου, δηλαδή μετά τις 19 Ιουνίου 2002.

18.3. Παράγραφος 3

Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 2, τα άρθρα 4 και 7 της σύμβασης περί απάτης ισχύουν και για το δεύτερο πρωτόκολλο, οι επιφυλάξεις που είχαν γίνει δεκτές στο πλαίσιο αυτών των διατάξεων της σύμβασης πρέπει να ισχύσουν και στο πλαίσιο του δεύτερου πρωτοκόλλου. Οιαδήποτε από τις επιφυλάξεις αυτές μπορεί να αποσυρθεί οποτεδήποτε, με σχετική γνωστοποίηση προς τον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου.